

UUE KATUSE SAANUD KIRIKUD

Egle Tamm, Kersti Siim, Nele Rent

TARTU USPENSKI KIRIK

Magasini 1a / Munga 14, Tartu
Muinsuskaitse eritingimused: MTÜ Castellum, Robert Treufeldt, Kristel Valk
Projekteerija: OÜ Rändmeister, Juhan Kilumets, Ain Pihl, Aleksander Danil
Muinsuskaitsejärelvalve: OÜ Ramses Ehitus, Urmas Lööper
Ehitaja: OÜ Tafrix, Veigo Kukkur
Tellija: Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik

Tartu Uspenski õigeuskikiriku katus on olnud halvas seisukorras kõvasti üle kümne aasta. Muinsuskaitseamet tellimisel koostas OÜ Rändmeister 2008. a katusekatte vahetamise projekti, fikseerides olukorra. Katuse lõunakülge, nelitiste kuplit ja selle nurgatorne ning läänetorni kiivrit kattev tsingitud terasplekk oli rahuldavas seisukorras ega lasknud vett läbi. Plekialused puitosad olid siiski pehkinud ja seenkahjustustega, viidates varasematele läbijooksudele. Vett laskis läbi katuse põhjakülge, mida kattis tsinkimata raudplekk.

Uue katusekattena projekteeriti omaniku soovil vaskplekk. Tööde kõrget maksumust arvestades nähti projektis ette võimalus jaotada tööd etappideks, alustades kiriku põhjaküljelt. Projekt jäi mitmeks aastaks ootama ning alles pärast ettekirjutuse hoiatust taotles kirik 2013. a Muinsuskaitseametilt ja Tartu linnalt raha selle teostamiseks.

Tööde esimeses etapis 2014. a vahetati välja tornikiivri plekk. Aasta hiljem said uue pleki nelitis, nurgatornid ja läänetorni müüriastmed. Viimasena vahetati välja lõõvide katusekate. Seega ei tehtud omaniku tungival nõudmisel töid mitte projektis ette nähtud, vaid vastupidises järjekorras, nii et alles viimasena asendati vett läbi laskev plekk.

Kirikuvalitsus omanikuna pidas katuste parandamisel õigemaks kõrgemalt madalamale tulekut, et vältida juba vahetatud alumiste pindade katusepleki deformeerumist ülemiste ehitamisel – nii võib juhtuda lohaka töö puhul. Õnneks suutsid Muinsuskaitseamet ja Tartu linn rahastada kogu katuse vahetamist, nii et 2016. aastaks oli kogu katuseplekk uuendatud. Olnuks vett läbi laskev katuseosa võetud töösse esimesena, kolm aastat tagasi, olnuks müüride kahjustused kindlasti veidi väiksemad.

VÕRU KATARIINA KIRIK

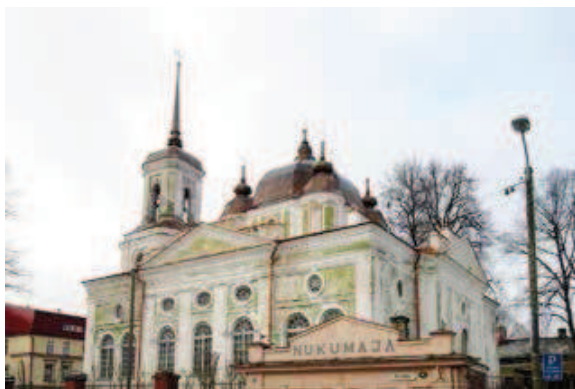
Jüri 9, Võru
Muinsuskaitse eritingimused ja põhiprojekt: OÜ Rändmeister
Tellija- ja muinsuskaitsejärelvalve: Liivimaa Lossid OÜ
Ehitaja: AS Kurmik
Tellija: EELK Võru Katariina kogudus

Aastail 1788–1793 ehitatud Võru Katariina kiriku (arhitekt Christoph Haberland) katuse alglaendust iseloomustas barokile omane detailirohkus. Praegu avanev vaade erineb algupärasest, sest remontide käigus on kujundust dekoratiivsete detailide arvelt lihtsustatud.

Varasemad teated kiriku katusekattest pärinevad 19. saj keskepaigast, mil teadaolevalt kurdeti katkiste katusekivide üle. Olukorra parandamiseks otsustati kive alt määrida, ent töö ei õnnestunud ei esimesel ega teiselgi korral. Põhjuseks toodi ebasobivad ilmad ja erineva kujuga kivid. Aastal 1842 saadi siiski raha uute katusekivide ostmiseks. Katuse üks kapitaalsemaid remonte, mille käigus asendati ka osa katusekandmikust, võeti ette 1958. a.

2015. ja 2016. a eraldas Muinsuskaitseamet Katariina kiriku katuse restaureerimiseks kokku 114 520 eurot, lisaks 1000 eurot tuulelipu restaureerimiseks ja

(1)

(2)

(1) Tartu Uspenski õigeuskikiriku vaade uue vaskplekist katusega. Foto Egle Tamm (2) Uspenski kiriku katuse plekitööde näide. Foto Urmas Lööper

(3)

1400 eurot esifassaadi avariitöödeks. Katusekatted vahetust kui ka kandekonstruktioonide restaureerimist.

Märkimist väärib, et kuigi projektis oli ette nähtud asendada kõik kihid kuni katusesarikateni, otsustati säilitada vana, harjaga ristsuunaline aluslaudis. Omaette töö oli müürlattidega, mis asendati koopiatega kogu ulatuses. Varasemate remontide käigus oli välimine müürlatt jäetud asendamata ja sellest olid säilinud ainult riismed.

Osa S-kujulisi vanu katusekive säilitati kirikus näidistena. Samuti on siseruumi paigutatud need tuulelipu originaaldetailid, mida ei olnud kehva seisukorra tõttu võimalik restaureerida.

(4)

POOTSIS-KÕPU PÜHA KOLMAINU KIRIK

Kõpu küla, Tõstamaa vald, Pärnu maakond

Muinsuskaitse eritingimused, projekt ja järelevalve:

OÜ Arcus Projekt

Restaureerimistööd: OÜ Katuseabi

Toetused: pühakodade programm, Riigikogu, Tõstamaa Vallavalitsus

Tellijä: Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik

1847. a Tõstamaal asutatud kogudus leidis esmalt peavarju Pootsi mõisalt üüritud hooneis. Koguduse liikmeid oli 1890. a 1858 ja 1939. a 1061, seevastu 2015. a 50.

Kirik ehitati 1872.–1873. a Siseasjade Ministeeriumi rahastamisel Riia arhitekti Heinrich Schelli tüüpprojekti¹ järgi. Imposantse Kreeka risti kujulise põhiplaaniga kellatornita hoone nelitise kohal kõrguvad oktagonaalsed sibulkuplitega kesktorn ja neli nurgatorni. Suursugusust lisavad kõrge sokkel ning maakivist seinapindade vastandamine krohvitud nurgaliseenide, katusealuse laia karniisi ja akende-uste raamistustele.

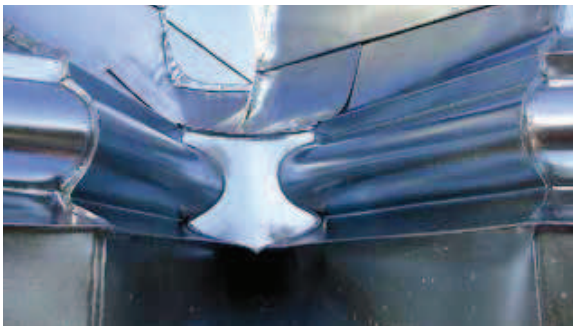
Eelmisi mahukamaid katuseparandusi tehti kirikus 1920. ja 1950. aastail. Seekord jagus töid kolmeks suveks: 2014.–2016. aastani. Alustati altaripealse kui enim kahjustatud osa taastamisega ning seejärel said uue terasplekk-katte eeskoda, kogudusesaal ja nelitise tiivad, viimasel aastal kuplid. Veel taastati räästakarniisid ja nelitisetorni ümaraknad, laoti uued korstnapitsid ning värviti ristid.

Ehkki töid teostas üks ettevõtja, on katusel võimalik näha kolme plekksepa head tööd. Nende kutseoskusi võiks võrrelda individuaalmeisterrätsepa omaga – just nii meisterlik, detailidega arvestav ja korrektne oli kuplid valtsinud Sergei Siimanni töö. Rõõmu tehtust tunnevad nii tegijad, kirikulised kui ka ametnikud.

(5)

(6)

(3) Võru Katariina kiriku katusekate vahetult enne restaureerimist. Katust on eri aegadel lapitud, asendatud katusekivid eristuvad tooni poolest. Fotod Kersti Siim (4) Kirik uue katusega (5) Vaade Pootsi-Kõpu kirikule. Fotod Nele Rent (6) Pootsi-Kõpu kiriku kesk- ja nurgatorni liitekoha valtsis meisterlikult plekksepp Sergei Siimann

¹ Sama projekti järgi on ehitatud Lalsi (Kolga-Jaani), Penuja, Tuhalaane, Arusaare, Leisi, Ööriku, Aruküla, Vaskjala, Kavilda ja Uruste kirik.